Ростислав ЛЕНЧУК,
журналіст, м. Кременець, член НСЖУ

Пам'ять сприятиме українсько-польському спільному порозумінню в майбутньому, — дійшли згоди українські й польські представники влад, дипломати обох держав, інтелектуали двох країн – науковці, письменники, поети, літературознавці, перекладачі, митці, краєзнавці, журналісти

Уже втринадцяте (!) поспіль, у ці вересневі дні, древньоруський, український Кременець зустрів та прийняв у свої гостинні обійми високоповажних гостей із усієї України та Республіки Польща, письменників і літературознавців, музейників та краєзнавців, культурологів і мистецтвознавців на черговий інтелектуальний форум – Міжнародну конференцію «Діалог двох культур».

Урочистим заходам, котрі відбулися нещодавно, аж ніяк не перешкодив рясний осінній дощ, котрий то періщив, то вщухав… Як і щорічно, десятки яскравих творчих постатей, зацікавлених у позитивному, плідному розвої польсько-українських взаємин у єдиній європейській сім'ї народів, спершу зібралися біля пам'ятника Тарасові Шевченкові, що

височіє в самому серці крем'яного міста, де поклали букети й кошики з квітами українському Генієві, Національному Пророкові.

Потім уся велелюдна делегація вирушила на місцеве Туницьке кладовище, де уклінно вшанувала пам'ять Саломеї Словацької-Бекю, матері польсько-українського поета-романтика Юліуша Словацького. Також традиційно відбулося урочисте, молитовне Богослужіння — літургія в парафіяльному римо-католицькому костелі Святого Станіслава.

Під час відкриття цьогорічної конференції було виголошено чимало теплих слів і наполегливих рекомендацій. побажань щодо неодмінного, неминучого українсько-польського поєднання, примирення. Традиційно цей захід збирає представників інтелігенції та інтелектуалів двох держав, аби будувати спільний діалог культур, поезії та музики. Відтак ця відверта розмова між нашими народами є конструктивною основою побудови нових дружніх стосунків між Україною та Польщею.

Урочисте відкриття Форуму відбулося на подвір'ї Музею під акомпанемент дощу, біля пам'ятника Юліушеві Словацькому. Учасників і гостей свята щиро привітали заступник голови Тернопільської обласної ради Любомир Крупа, заступник голови Кременецької райдержадміністрації Вячеслав Онишкевич, голова Кременецької районної ради Володимир Стефанський, голова Кременецької міської ради Олексій Ковальчук.

До присутніх також звернулися директор Музею Анни та Ярослава Івашкевичів у Ставіску (Польща) Маріуш Ольбромський, професор, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України (м. Київ) Микола Жулинський, професор Університету Марії Склодовскі-К'юрі в Любліні (Польща) Людмила Сірук, видатний український письменник, «живий» класик Дмитро Павличко (м. Київ) і директорка Кременецького літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамара Сеніна.

Зокрема, Почесний громадянин Кременця, визначний український письменник та перекладач, екс-Надзвичайний і Повноважний посол України в Республіці Польща (1999-2002 рр.) Дмитро Павличко наголосив на величезній ролі уродженця справіку

українського, руського Кременця, постаті поета-класика Юліуша Словацького в непростій історії двох народів-сусідів, заради їх єднання на сучасній, спільній проєвропейській основі.

Від польської сторони промову на початку конференції виголосив політик, історик, дисидент, засновник і лідер Конфедерації незалежної Польщі Лешек Мочульський. «Брати можуть сваритися, можуть всадити ножа один одному, але вони зуміють знайти спільну мову й помиряться. В нас зараз немає взаємних образ, хоч і по-різному ми дивимося на певні справи», – наголосив багаторічний борець із окупаційним комуністичним режимом.

Радник посольства Польщі в Україні Емілія Ясюк мовила про спільну пам'ять польського й українського народів: «Ця пам'ять повинна сприяти нашому спільному порозумінню в майбутньому».

Одне слово, представники місцевої обласної та районної й міської влади, української та польської інтелігенції з Києва, Львова, Острога, Луцька, Любліна, Кракова, Варшави і багатьох інших міст закликали лідерів обох народів активно популяризувати польсько-український діалог.

Також гості форуму відвідали концерт музичних творів періоду романтизму.

Безпосередньо ж виступи, обговорення, «круглі столи» відбувалися в приміщенні Кременецького обласного літературно-меморіального музею Юліуша Словацького, у великій залі Саломеї.

Відкрила форум, а точніше, його інавгураційні виступи з української й польської сторін, директорка Музею Тамара Сеніна. Наснажені урочистим відкриттям заходу, його учасники виголошували доповіді, презентували нові книжки.

Зокрема видатний український письменник і поет Дмитро Павличко представив нещодавно видану в Україні книгу під назвою «Вежа», укладену із його власних перекладів однієї сотні віршів класика польської літератури Ярослава Івашкевича українською мовою, та закликав польських друзів-літераторів через рік презентувати у Кременці вже їх власне подібне видання перекладів із української польською мовою. Д. Павличко вкотре переконливо, як блискучий оратор-трибун, котрий ретельно і всебічно вивчає природу трагічних переломних подій в історії людства та зокрема у надскладних взаєминах, міжетнічних конфліктах українського та польського народів у попередні віки, в добу середньовіччя, європейського Відродження, Просвітництва, в періоди національно-визвольної війни українців 1648-1654 рр., Коліївщини-Гайдамаччини й аж до XX та XXI століть.

Феномен Дмитра Павличка, як наголосили літературознавці, охоплює десятиліття в історії української нації й літератури. Поет і мислитель, громадський та політичний діяч,

який чітко ідентифікує себе з козаком, гайдамакою і воїном УПА. У цьому суть світогляду та самої постаті митця, який згадав у Кременці про оті «криваві гайдамацькі сорочки» в поезії польського поета Ярослава Івашкевича… Окрему увагу звернув Д. Павличко на творчість останнього, поділившись й авторською розвідкою "Україна в поезії Ярослава Івашкевича". Це блискуча історія ознайомлення Павличка з його поезією. «Коли я вперше прочитав вірші Я. Івашкевича, — з гумором мовив поет під час свого виступу, — то і вжахнувся, й зрадів водночас, сказавши собі: «йолкі-зєльониє»… Та я ж так само можу писати…»

У новій книзі Д. Павличка «Вежа» представлено велику добірку, сто віршів польського автора в його україномовному перекладі. Павличко детально дослідив й історію стосунків Ярослава Івашкевича й Євгена Маланюка, віднайшов найважливіший твір першого про Україну — "Вежі". По суті, присутні науковці й літературознавці із двох країн почули глибокий аналіз-відчуття поета поетом. Вони споріднені, їх єднають ідеї Волі, Європа та Україна. Сам Павличко давно мріяв видати твори Івашкевича окремо книгою — паралельно оригінали й власні переклади. Він переконаний, що Я. Івашкевич — не лише польський, але й український поет: "Його об'єднувальна наша народи скорбота триваліша за політичні заклики до єдності. Душею він світив у свої рідні сторони, але не тільки перед смертю, а все своє життя…" У книзі вміщено переклади творів поляка різних років, починаючи від 1919-го та завершуючи 1980 роком, зокрема твором "Вежі".

Дмитро Павличко — незламний борець за українську ідею, західник із характерним вільнолюбством та незалежністю. Нова книжка автора як його духовна «Вежа», не лише вкотре доводить це, але й відкриває нові грані у феномені митця, перекладача, те, що було викликане та принесене новою добою, зокрема тим січневим громом, котрий прогримів під час Революції гідності, розбудив українську свідомість і підняв нашу споконвіку європейську націю на нову боротьбу зі своїм споконвічним загарбником — Російською імперією.

Свій свіжий відгук, оправлений у розкішне, образне українське поетично-публіцистичне слово, рецензію на згадане вище видання Д. Павличка, дуже актуальне у світлі необхідності налагодження українсько-польських міждержавних, міжнаціональних відносин, книгу, викладену із глибоко-філософським підтекстом, історико-культурному й високоінтелектуальному, поетично-метафоричному та геополітичному ключі, виголосив блискучий майстер книжності й словесності, відомий український критик і літературознавець, доктор філологічних наук, професор Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка Григорій Штонь.

Микола Жулинський, академік НАН України (м. Київ), професор, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка, як завжди виважено й, водночас, потужно-інтелектуально виступив із цікавою доповіддю «Володимир Винниченко: пошуки європейських ключів для розгадування психодрами душі людської.

Згодом у розширеному форматі доповідачів відбулася науково-літературна конференція на тему «Романтизм польський та український»…

Конференція першого етапу п’ятиденного (!) за своєю тривалістю форуму засвідчила, що в наше складне сьогодення українці й поляки не побоюються порушувати тяжкі та суперечливі теми спільної історії, попри новочасні підступні спроби-хитросплетіння північного азійсько-ординського звіра посварити й роз’єднати дві нації-сусідки.

Спільні історії Польщі та України, без сумніву, були складними й суперечливими. Проте такі міжнародні гуманітарні, гуманістичні, об'єднувальні заходи, як «Діалог двох культур», приносять свої позитивні результати та дають гарні інтелектуальні, видавничі плоди задля пожвавлення нашої нинішньої культурної, наукової й політичної дружби.

Усі шановані гості – як із українського, так і з польського боку, – віддали належне та склали щирі слова вдячності організаторам форуму…